

Effecten van ouderlijk gedrag op de theory of mind in (jong) volwassenheid

Sanne J. van Papeveld

1110292

Algemene gezinspedagogiek

R. Huffmeijer

17 augustus 2015

Inhoudsopgave

	Paginnummer
Samenvatting	3
Introductie	3
Methode	7
Resultaten	10
Discussie	12
Literatuur	16

Effecten van ouderlijk gedrag op de theory of mind in (jong) volwassenheid

Samenvatting

Ouderlijk gedrag heeft op vele manieren invloed op de ontwikkeling van het kind. In eerder onderzoek is gebleken dat verschillende soorten gedragingen van de ouder, zoals sensitiviteit, een relatie hebben met de ontwikkeling van emotieherkenning en theory of mind (ToM) bij het kind. Ook mishandeling blijkt in verband te staan met de ontwikkeling van een ToM: in verschillende studies hadden mishandelde kinderen een slechtere ToM dan niet-mishandelde kinderen. In huidig onderzoek wordt juist gekeken of deze relaties ook nog bestaan in jong volwassenheid. Er is gekeken naar de relatie van ouderlijk gedrag met ToM, bij de hele groep proefpersonen en bij hoge en lage mate van mishandeling. Er blijkt een relatie te zijn tussen accepterend ouderlijk gedrag en de ToM van de jongvolwassene, wat vooral in de groep met hoge mate van mishandeling is teruggevonden. De relatie tussen Psychologische controle en ToM blijkt slechts een trend, en tussen Strenge controle en ToM is geen verband gevonden. Ook is er gekeken naar het verschil in ToM tussen de groep met hoge en met lage mate van mishandeling. Hoewel dit resultaat slechts een trend is, lijkt het erop dat de mishandelde groep een slechtere ToM hebben. Er zijn dus een aantal veelbelovende resultaten gevonden, maar er is meer onderzoek nodig om conclusies te kunnen trekken.

Introductie

Opvoeding omvat een breed scala aan ouderlijke gedragingen, die het kind op verschillende manieren kunnen beïnvloeden. Zo is er in het begin van het leven van een baby de sensitiviteit van de ouder, die er voor zorgt dat het kind vertrouwen opbouwt in zijn verzorgers. De ouder leert het kind zitten, lopen, praten en heeft veel meer invloed op het kind. Naarmate het kind ouder wordt, worden deze invloeden uitgebreider en meer divers. Wat de ouder aan het kind meegeeft gaat van concrete vaardigheden als lopen en praten naar meer complexe ontwikkelingen op bijvoorbeeld sociaal gebied. Zo wordt de ouder op latere leeftijd bijvoorbeeld ook een model voor sociaal gedrag, en leert de ouder het kind bijvoorbeeld om te gaan met emoties van zichzelf en anderen of hoe het zich moet gedragen in bepaalde situaties, zoals aan tafel of in gezelschap. De ouder speelt een belangrijke rol in de sociale en emotionele ontwikkeling, en niet alleen door een model te zijn voor (het juiste) gedrag. Er zijn verschillende andere gedragingen van de ouder die invloed hebben op de sociale en emotionele ontwikkeling van het kind. In diverse onderzoeken is een link gevonden tussen ouderlijk gedrag en sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind. Zo is uit onderzoek van Steele et al.(2008) gebleken dat de veilige gehechtheid aan moeder op eenjarige leeftijd een voorspeller is voor betere herkenning van emoties wanneer het kind zes is. In de review van Pavarini, de Hollanda Souza en Hawk (2013) worden verschillende artikelen besproken die soortgelijke bevindingen rapporteren. Het lijkt er echter op dat het effect van veilige gehechtheid aan moeder op emotieherkenning van het kind gemedieerd wordt door verschillende ouderlijke gedragingen, zoals sensitiviteit, responsiviteit en het praten over mentale toestanden. Deze bevindingen laten de relevantie zien van specifieke ouderlijke gedragingen

in de ontwikkeling, en wijzen er op dat niet enkel gehechtheid een invloed uitoefent. In een aantal andere studies zijn dergelijke resultaten ook gevonden. Zo is in Ruffman, Slade, Devitt en Crowe (2006) gevonden dat het praten door moeder tegen haar kind over mentale toestand de theory of mind (ToM) van het kind een jaar later voorspelt. In onderzoek van Ruffman, Perner en Parkin (1999) en Shahaeian, Nielsen, Peterson en Slaughter (2014) is gevonden dat specifieke manieren van disciplineren door moeder, zoals discussiëren over problemen of stil blijven, samenhangen met (onderdelen van) de ToM van het kind. Door Antonopoulou, Alexopoulos en Maridaki-Kassotaki (2012) is gekeken naar het ouderlijk gedrag van vaders, ervaren door tieners. Zij hebben gevonden dat autoritair ouderschap en gedragingen die hierbij horen (zoals warmte) positief gelinkt zijn aan de empathie van de tiener en autoritair ouderschap en bijbehorende gedragingen negatief relateren aan empathie.

De ouder heeft dus een invloed op de ontwikkeling van het kind door een model te zijn, en een bepaald gedrag te vertonen. Het gedrag van de ouder is in onderzoeken die hierboven zijn besproken positief (responsief, sensitief, autoritair en er is sprake van veilige hechting), en hebben dan ook een positief effect op het kind. Het gedrag van de ouder is echter niet in alle gevallen positief, in sommige gevallen gedraagt de ouder zich over het algemeen negatief tegen het kind. Negatief gedrag van de ouder heeft dan ook, net als positief gedrag, zijn invloed op het kind. In het artikel van Rohner en Rohner (1980) staat bijvoorbeeld beschreven dat kinderen die afwijzing van de ouders ervaren slechter functioneren dan kinderen die zich geaccepteerd voelen. Afgewezen kinderen kunnen bijvoorbeeld slechtere regulatie van agressie, een negatiever wereldbeeld of een minder goed zelfbeeld hebben. Erath, El-Sheikh en Cummings (2009) linkten harde opvoeding aan meer externaliserend probleemgedrag. Psychologische controle van ouders kan leiden tot meer of minder delinquent gedrag, als het kind voorheen respectievelijk in mindere of meerdere mate al delinquent gedrag liet zien (Pettit, Laird, Dodge, Bates & Criss, 2001). Ook wanneer de ouder negatief gedrag laat zien in de vorm van mishandeling heeft dit een effect op de ontwikkeling van het kind. In verschillende onderzoeken die hieronder beschreven zullen worden blijkt bijvoorbeeld dat de sociaal-emotionele ontwikkeling slechter verloopt bij kinderen die zijn mishandeld. Kinderen die zijn mishandeld zijn onder andere slechter in het herkennen van emoties dan niet-mishandelde kinderen. In veel studies wordt een groep mishandelde kinderen vergeleken met een controlegroep van niet mishandelde kinderen. Er is dan duidelijk te zien wat de impact is van slechte ouderlijke kwaliteiten op sociaal en emotioneel gebied. In de meta-analyse van Luke en Banerjee (2013) is een overzicht geschept van verschillende onderzoeken naar de invloed van misbruik op aspecten van sociaal begrip, waaronder emotieherkenning in foto's. In deze meta-analyse wordt onder andere de onderzoeken van Camras et al. (1983; 1988 & 1990) en During en McMahon (1991) beschreven, waarin mishandelde kinderen slechter scoren op emotieherkenning dan niet mishandelde kinderen. Ook zijn er onderzoeken waar uit komt dat mishandelde kinderen juist beter scoren op bepaalde gebieden, in Pollak en Sinha (2002) is bijvoorbeeld betere herkenning van de emotie boosheid gevonden.

Er is dus een scala aan invloeden gevonden die ouderlijk gedrag heeft op het kind. Eén specifieke vaardigheid is hierboven al een keer genoemd; de theory of mind (ToM). Er zal in huidig onderzoek gekeken worden naar specifiek deze vaardigheid en de relatie hiervan met ouderlijk gedrag. Het vormen van een ToM is één van de onderdelen van de sociale ontwikkeling. Ouders spelen (vooral in de kinderjaren) een grote rol in de sociale ontwikkeling van hun kind, dus zo wellicht ook in de ontwikkeling van ToM.

Theory of mind is van belang in de sociale interactie tussen mensen, en duidt op het inleven van een individu in een ander. Dit houdt in dat men een juiste mentale toestand kan toeschrijven aan de ander, en deze in een context kan begrijpen. Iemand kan dus een emotie in de ander herkennen en de reden erachter begrijpen. Wanneer iemand bijvoorbeeld lacht op zijn verjaardag, kan iemand met een goed ontwikkelde ToM begrijpen dat deze persoon blij is (juiste mentale toestand toeschrijven) en wel omdat hij een cadeau heeft gekregen (in context plaatsen). Een goede ToM maakt het mogelijk om gedrag van een ander te voorspellen en hierop gepast te reageren, je weet bijvoorbeeld dat een kind bang kan worden van een hard geluid en kan hem vervolgens troosten (Hughes, Lecce & Wilson, 2007). ToM is dus van belang in sociale interacties. Een groot deel van de sociale interactie van kinderen in de kindertijd en de pubertijd is interactie met de ouders. Daarom zou het zo kunnen zijn dat ouders een rol spelen in de ontwikkeling van ToM bij kinderen.

Het gedrag van de ouder zorgt dus voor ontwikkeling van bepaalde (on)vaardigheden en kennis bij kinderen. In de onderzoeken die hierboven zijn beschreven is te zien dat het gedrag van ouders, bijvoorbeeld de sensitiviteit of de manier van disciplineren, een invloed heeft op de ontwikkeling van onderdelen van ToM bij kinderen, zoals emotieherkenning of empathie. Er blijkt uit deze onderzoeken dat de relatie tussen ouderlijk gedrag en ToM bestaat op verschillende leeftijden, van eenjarige leeftijd in Steele et al. (2008) tot in de tienerleeftijd in Antonopoulou (2012). Dat er een invloed is van de ouder op een brede variatie aan leeftijden zou ook de verwachting zijn, aangezien de ouder de grootste vorm van sociale interactie vormt gedurende de gehele kindertijd. De meeste kinderen wonen thuis bij de ouders tot aan het einde van hun tienerjaren, en het kind gaat dan waarschijnlijk dagelijks om met de ouder. Het kind ziet hoe de ouder omgaat met zijn eigen emoties, de emoties van het kind en van anderen, en het kind ziet hoe de ouder hierop reageert. De ouder vormt dus een model voor het kind, om te leren hoe emoties herkend worden en hoe hierop gereageerd wordt. De ouder is in het begin van het leven van het kind dus het enige model voor het vormen van ToM, en blijft het grootste voorbeeld totdat het kind een zelfstandig leven leidt. Als jongvolwassene begint het 'kind' langzaam met een eigen leven zonder de ouder, en wordt de invloed van de ouder dus langzaam minder. De ToM is echter al gevormd, en wel door de interactie die als kind heeft plaatsgevonden. Ook is er nog geen sprake van een interactie met een ander dan de ouder die even intensief is als de interactie met de ouder in de kindertijd was, dus de invloed van de ouder is waarschijnlijk nog de grootste. Om deze reden zou het zo kunnen zijn dat het gedrag van de ouder in de kindertijd alsnog een invloed heeft op de ToM in de jongvolwassenheid.

In het huidige onderzoek zal gekeken worden of dit inderdaad het geval is; of er een verband is tussen het ouderlijk gedrag in de kindertijd en de theory of mind in jong volwassenheid. Er wordt gekeken naar drie verschillende dimensies van ouderlijke gedragingen, zoals gemeten met de CRPBI: Afwijzing vs. Acceptatie, Strenge vs. Lakse controle en Psychologische controle vs. Psychologische autonomie. Naar aanleiding van de volgende eerdere onderzoeken wordt hierbij verschillende resultaten verwacht. Volgens Antonopoulou et al. (2012) is een meer autoritatieve opvoedingsstijl van de ouder positief gerelateerd aan de empathie van een tiener. Ook is er gerapporteerd dat een veilige gehechtheid aan moeder samen gaat met betere emotieherkenning (o.a. Steele, Steele & Croft, 2008). Aangezien empathie en emotieherkenning onderdelen zijn van ToM en deze in eerder onderzoek dus samen bleken te gaan met bepaald ouderlijk gedrag, verwachten we op basis van deze resultaten in dit onderzoek dat een meer autoritatieve en positieve opvoeding samen gaat met een betere ToM. Hierbij horen meer accepterend ouderlijk gedrag en meer psychologische autonomie. De verwachting is dus dat participanten die een hogere score laten zien op Acceptatie en een lagere score op Psychologische controle, hoger scoren op de ToM taak.

In onderzoek van Vinden (2001) is daarnaast gevonden dat controle (als opvoedingshouding) negatief in verband staat met het begrijpen van gedachten, en Shahaian et al. (2014) rapporteren dat de disciplinaire strategieën *stilte* (confrontatie bij slecht gedrag vermijden) en *bazig* (eenzijdig controle uitoefenen bij slecht gedrag) negatief samenhangen met onderdelen van ToM. Hoewel de vormen van controle in deze eerdere onderzoeken gemeten zijn met andere instrumenten dan de CRPBI, vormen de resultaten toch een basis waarmee we de verwachtingen van huidig onderzoek kunnen opstellen. De verwachting is dat strenge en lakse controle samengaat met een mindere ToM, en dat een betere ToM te zien is bij participanten die een gemiddelde score rapporteren op controle door de ouder.

Eerder is tevens beschreven hoe een meer negatieve houding, zoals afwijzing of harde opvoeding van de ouder, samen gaat met bepaald gedrag van het kind, zoals meer negatief wereldbeeld. Er zijn daarnaast verschillende onderzoeken besproken die een verschil in ontwikkeling van emotieherkenning lieten zien tussen kinderen die wel en niet mishandeld zijn. Er bleek uit verschillende onderzoeken, zoals onderzoek van Camras et al. (1983; 1988 & 1990), dat kinderen die mishandeld zijn slechter scoren op emotieherkenning dan niet-mishandelde kinderen. Deze onderzoeken hebben echter alleen gekeken naar kinderen. De verwachting is dat de invloed van ouderlijk gedrag nog steeds te zien is wanneer het kind een jongvolwassene is. Zoals eerder is benoemd, vormt de omgang met de ouders de grootste sociale interactie in het leven van het kind. Het ouderlijk gedrag heeft in de jonge jaren onder andere een invloed op de ToM van een kind (bijvoorbeeld Steele et al., 2008). De invloed van de ouders zou nog te zien kunnen zijn in jong volwassenheid, omdat de vaardigheden reeds aangeleerd zijn. In jong volwassenheid is de langdurige omgang met de ouder in de kindertijd nog steeds het grootste deel van de sociale interactie in het leven van het 'kind'. De (on)vaardigheden die hierdoor gevormd zijn, hebben nog weinig andere langdurige invloeden doorgemaakt van bijvoorbeeld partners, en hebben wellicht nog zichtbaar verband met het

gedrag van de ouder. Wanneer het gedrag van de ouder negatief is, bijvoorbeeld als er sprake is van mishandeling, zal dit net zo goed invloed uitoefenen op het kind. De interactie met de ouder is er ook, alleen niet positief maar negatief. Een ToM wordt bij het kind aangeleerd, hoewel deze wellicht minder goed is dan bij positief gedrag van de ouder (onder andere Camras et al., 1983; 1988 & 1990). De vaardigheid is dus ook hier op een bepaalde manier aangeleerd na vele jaren interactie met de ouder, en de relatie tussen ouderlijk gedrag en ToM zal dus wellicht nog te zien zijn in jong volwassenheid.

Of in jong volwassenheid inderdaad nog een relatie te zien is tussen mishandeling en ToM zal in huidig onderzoek bekeken worden. Wanneer er inderdaad een relatie is tussen mishandeling en ToM, zal één van de groepen (met of zonder ervaring van mishandeling) hoger scoren op de emotieherkenningstaak. Naar verwachting zullen specifiek de proefpersonen zonder een verleden van mishandeling over het algemeen hoger scoren op de taak dan de groep met een dergelijk verleden. Jongvolwassenen die mishandeling door de ouders rapporteren in de jeugd zijn naar verwachting minder goed in het herkennen van emoties dan leeftijdsgenoten die geen mishandeling rapporteren. Ondersteuning voor deze verwachting is onder andere te vinden in het artikel van Camras et al. (1983; 1988 & 1990) en During en McMahon (1991), waarin mishandelde kinderen slechter bleken te scoren op emotie herkenning dan niet mishandelde kinderen.

Als laatste punt zullen er exploratieve analyses uitgevoerd worden, hierin wordt gekeken naar de invloed van ouderlijk gedrag op de ToM bij participanten met en zonder verleden van mishandeling. Er zal dus gekeken worden of mishandeling de relatie tussen ouderlijk gedrag en ToM modereert, en zo ja hoe. In eerder onderzoek is niet gekeken naar specifieke ouderlijke gedragingen bij onderzoek met mishandelde participanten.

Methode

Sample

De sample die gebruikt wordt voor deze analyse is genomen uit een groep participanten van een groter onderzoek van Riem, Bakermans-Kranenburg, Voorthuis en van IJzendoorn (2014). In deze studie hebben in de eerste fase 343 vrouwelijke studenten een vragenlijst ingevuld over ouderlijk gedrag, mishandeling en demografische kenmerken. Van deze groep vrouwen zijn uiteindelijk 54 geselecteerd om mee te doen aan verder onderzoek, waaronder fMRI-onderzoek en de in huidige analyse relevante RMET. Proefpersonen in deze sample zijn zo geselecteerd dat het ervaren ouderlijk gedrag van participanten varieert van laag naar hoog. Van deze 54 proefpersonen zijn er door technische problemen vier participanten waarvan de data ontbreekt. Ongeveer de helft van de studenten heeft tijdens het onderzoek oxytocine toegediend gekregen, en de andere helft een placebo. Voor deze analyse gebruiken we alleen de proefpersonen die een placebo gekregen hebben. De groep bestaat dan uit 24 vrouwelijke studenten met een gemiddelde leeftijd van 19,71 jaar ($SD= 1,73$ jaar) met een range van 18 tot 27 jaar.

Procedure

De studie van Riem et al. (2014) is uitgevoerd in verschillende fases. In de eerste fase hebben de proefpersonen online een vragenlijst ingevuld met daarin vragen over demografische kenmerken, mishandeling, gemeten met de Childhood Trauma Questionnaire, en het ervaren ouderlijk gedrag, gemeten met de CRPBI. Vervolgens zijn 54 van deze proefpersonen uitgenodigd om naar het lab te komen, waar eerst een neusspray is toegediend met oxytocine of een placebo, waarna verschillende taken afgenomen zijn. De proefpersoon heeft een aantal taken uitgevoerd in een fMRI scanner, en een aantal daarbuiten. Voor deze analyse is alleen de RMET van belang, die als originele versie is uitgevoerd buiten de fMRI scanner na de andere taken (in de scanner is een aangepaste versie van de RMET gedaan).

Meetinstrumenten

In huidig onderzoek zijn drie meetinstrumenten gebruikt; de CTQ, de CRPBI en de RMET.

CTQ staat voor Childhood Trauma Questionnaire, en wordt gebruikt als screeningsinstrument voor ervaringen van misbruik en mishandeling in de jeugd. Het gaat hier om een zelf-rapportage vragenlijst waarin de proefpersoon wordt gevraagd naar ervaringen van misbruik of mishandeling in de jeugd, voor de leeftijd van 18 jaar (Bernstein, Ahluvalia, Pogge & Handelsman, 1997). De vragenlijst die in dit onderzoek gebruikt wordt bestaat uit 28 stellingen, waarbij de proefpersoon wordt gevraagd aan te geven hoe vaak deze stellingen in het verleden waar zijn geweest, op een 5-puntsschaal, van 1 (nooit waar) tot 5 (zeer vaak waar). De items in de vragenlijst kunnen verdeeld worden in zes schalen, namelijk de schalen ‘Emotionele mishandeling’, ‘Emotionele verwaarlozing’, ‘Fysieke mishandeling’, ‘Fysieke verwaarlozing’, ‘Seksueel misbruik’ en ‘Minimalisatie’. Voor het analyseren van de data zal een nieuwe score worden gemaakt. Deze score is het gemiddelde van de scores op de schalen emotionele mishandeling en emotionele verwaarlozing. Er is gekozen om specifiek te kijken naar emotionele mishandeling en verwaarlozing. Een belangrijk onderdeel van ToM is namelijk het herkennen en begrijpen van emoties. In emotionele mishandeling en verwaarlozing zijn emoties ook een belangrijk onderdeel, aangezien dit het punt is waarop de mishandeling plaatsvindt. Het zou dus zo kunnen zijn dat juist bij deze vorm van mishandeling het herkennen van emoties (en dus ToM) bij het kind verstoord is.

De CRPBI (Children’s Report of Parental Behavior Inventory) is een vragenlijst waarmee het ouderlijk gedrag gemeten wordt, als ervaren door de proefpersoon. In dit meetinstrument zijn drie dimensies van ouderlijk gedrag opgenomen. Als eerste is er de dimensie met aan het ene uiterste acceptatie en het andere uiterste afwijzing door de ouder. Ten tweede strenge vs. lakse controle, en als laatste psychologische controle vs. psychologische autonomie. In het vervolg van dit stuk zal naar deze variabelen verwezen worden als respectievelijk ‘Acceptatie’, ‘Strenge controle’ en ‘Psychologische controle’. De participanten werd gevraagd om op een schaal van 1 (helemaal niet) tot 5 (heel erg) aan te geven of het gedrag van de ouder (moeder in dit geval) overeenkomt met stellingen die in de vragenlijst werden voorgelegd. Een voorbeeld van een stelling is: “Uw moeder stond u toe

dat u als kind dingen deed die ze niet goed vond” (Margolies & Weintraub, 1977). Er zullen voor elke participant drie scores zijn die gebruikt worden voor analyses: de score op de ouderschapsdimensie Acceptatie, op Strenge controle en op Psychologische controle.

Met de RMET (Reading the Mind in the Eyes Task) wordt getracht de theory of mind te meten bij een proefpersoon. De RMET wordt gezien als een test voor het eerste stadium van ToM; het herkennen van emoties bij anderen. De participant maakt de taak op de computer. Er wordt tijdens de taak een reeks foto’s getoond waarop ogen zijn afgepeeld die een bepaalde mentale toestand uitbeelden, zoals angstig of belangstellend. Bij de foto’s worden vier verschillende mentale toestanden getoond (vier woorden), waarvan de participant wordt gevraagd de meest passende toestand aan te klikken (Baron-Cohen et al., 2001). De score die gebruikt gaat worden in de analyses is het aantal juist geïdentificeerde mentale toestanden door de proefpersonen, dus het aantal goede antwoorden op deze test.

Analyse

Voor het analyseren van de data is het van belang de scheefheid van de continue variabelen te bekijken, en eventuele uitbijters uit de sample te halen. Een aantal variabelen in deze dataset zijn continue variabelen, namelijk; de scores op de drie ouderschapsdimensies en de score op de RMET. Deze variabelen hebben alle vier een acceptabele scheefheid, de waardes Skewness en Kurtosis zijn voor alle vier ongeveer tussen 3 en -3 maal de standaard error. In tabel 1 zijn de exacte waardes van de Skewness en Kurtosis te vinden, met een standaard error van Skewness van 0,47 en van Kurtosis van 0,92. De Skewness van de variabele acceptatie is meer dan |3| maal de standaard error, maar nog voldoende in de buurt van |3| om deze variabele te kunnen gebruiken. In geen van de variabelen zijn uitbijters gevonden, dus geen waardes die meer dan anderhalf maal de interkwartiel-afstand afwijken van het gemiddelde.

Tabel 1: Waardes van de Skewness en Kurtosis voor de continue variabelen.

	Skewness	Kurtosis
RMET	-1,00	0,88
Acceptatie	-1,69	2,35
Strenge controle	-0,42	-0,94
Psychologische controle	0,68	-0,23

Voor het beantwoorden van de hoofdvraag zullen drie correlaties berekend worden, namelijk de correlaties tussen de drie ouderschapsdimensies (Acceptatie, Strenge controle en Psychologische controle) en de score op de RMET. Voor deze analyses zal dus de gehele groep proefpersonen gebruikt worden.

Om te kijken naar het verschil in ToM tussen de misbruikte en niet misbruikte groep, zal de totale sample verdeeld worden in twee groepen, op basis van de gemiddelde score op emotionele mishandeling en verwaarlozing in de kindertijd. Er is een nieuwe variabele gecreëerd, die dit gemiddelde weergeeft, met een gemiddelde van 1,80, een minimum van 1,00 en een maximum van 4,40. De groep zal op de mediaan (1,5) gesplitst worden in een groep met een score van 1,5 en hoger (n = 14) en een groep met scores lager dan 1,5 (n = 10). Ten eerste zal de score op de RMET voor deze twee groepen vergeleken worden door middel van een T-toets. Hiermee zal dus het effect van mishandeling op de ToM bekeken worden. Vervolgens zullen dezelfde correlaties berekend worden als eerder gedaan is. Dus voor de twee groepen worden apart drie correlaties berekend (drie ouderschapsdimensies gecorreleerd met ToM), welke vervolgens met elkaar vergeleken kunnen worden door te kijken naar de correlatiecoëfficiënten en de significantieniveaus van de verschillende groepen.

Resultaten

Algemene gegevens

In tabel 2 is een overzicht gemaakt van de gemiddeldes en de spreidingen van verschillende variabelen die in verdere analyses gebruikt zullen worden. In deze tabel zijn score op de RMET, de scores op de drie dimensies van ouderlijk gedrag en de nieuwe variabele met gemiddelde emotionele mishandeling weergegeven. De werkelijke scores op de variabelen van ouderlijk gedrag variëren van 1,7 tot 4,9 bij Acceptatie, van 2,0 tot 4,0 bij Strenge controle en van 1,1 tot 3,6 bij Psychologische controle. De mogelijke scores hebben een range van 1 tot 5. Dit betekent dat het gemiddelde van Acceptatie hoger ligt dan de gemiddelde mogelijke score, Psychologische controle ligt lager en Strenge controle ligt ongeveer op het mogelijke gemiddelde. Het gemiddelde van emotionele mishandeling en emotionele verwaarlozing heeft een spreiding van 1,0 tot 4,4. Het gemiddelde van deze variabele is 1,8 en ligt laag ten opzichte van de mogelijke scores (1 tot 5). Dit betekent dat er gemiddeld weinig mishandeling wordt gerapporteerd. In de sample zijn geen uitbijters naar voren gekomen, dus deze hoefden niet aangepast te worden.

Tabel 2: Gemiddelde waarden en standaarddeviaties van relevante variabelen.

	Gemiddelde	Standaarddeviatie
Score RMET	28,41	3,65
<i>Ouderlijk gedrag</i>		
Acceptatie	4,04	0,84
Psychologische controle	2,02	0,70
Strenge controle	3,06	0,60
Gemiddelde emotionele mishandeling	1,80 (1,5)	0,85

Correlatie ouderlijk gedrag en RMET

Allereerst zijn de correlaties berekend tussen het aantal goede antwoorden op de RMET en de scores op twee van de ouderschapsdimensies, Acceptatie en Psychologische controle. In tabel 3 worden de berekende correlaties en de significantieniveaus weergegeven. Een positief lineair verband is gevonden tussen Acceptatie en de score op de RMET ($r = 0,55$) met een significantie van $p < .01$. Een score op de ouderschapsdimensie Acceptatie gaat dus samen met een hogere score op de RMET. Ook is er een negatieve trend gevonden tussen Psychologische controle en score op de RMET ($r = -0,360$) met een p-waarde van $p < 0,10$, waarbij een hoge score op Psychologische controle samen lijkt te gaan met een lage score op de RMET.

Om het verband te bekijken tussen Strenge controle en de score op de RMET, is een curvilineair verband getoetst in een regressieanalyse. Hiervoor is in SPSS gebruikt gemaakt van de 'Curve Estimation' tool om een kwadratisch model te toetsten. Er is geen significant verband gevonden in deze analyse ($r = 0,11$ en $p > 0,10$).

Tabel 3: Correlaties tussen het aantal goede antwoorden op de RMET en de score op de drie dimensies van de CRPBI.

	Score op de RMET	
	Correlatie (r)	Significantie
<i>Opvoedingsdimensies</i>		
Acceptatie	0,55	0,01
Psychologische controle	-0,36	0,08
Strenge controle	0,11	0,89

Vergelijking theory of mind bij lage en hoge mate van mishandeling

Na het maken van deze verdeling is er gekeken naar de scores op de RMET van deze twee groepen. Er is een t-toets uitgevoerd om deze scores te vergelijken. Met een significantieniveau van $p < 0,10$, is er een trend gevonden in deze analyse met een t-score van $t = -2,00$. De proefpersonen met een hoge mishandelingsscore ($M = 27,36$, $SD = 4,33$), scoorden gemiddeld 2,54 goede antwoorden lager dan de groep met lage mishandelingsscore ($M = 29,90$, $SD = 1,66$).

Correlatieve analyse bij lage en hoge mate van mishandeling

Dezelfde correlaties zijn berekend als hierboven beschreven zijn, alleen nu voor de groepen met hoge en lage mate van mishandeling apart. Dit zijn dus de correlaties tussen de ouderschapsdimensies Acceptatie en Psychologische controle en ToM en een kwadratisch verband tussen Strenge controle en ToM. In tabel 4 zijn de berekende correlaties (de waarden van r) weergegeven, met een asterisk naast significante correlaties. Er zijn wederom correlaties berekend tussen Acceptatie en Psychologische controle en de score op de RMET. Voor de groep met hoge mate van mishandeling is er een positieve trend gevonden tussen acceptatie en de score op de RMET ($r = 0,48$ met $p < 0,10$). Dit is niet

gevonden voor de groep met een lage mate van mishandeling ($r = 0,12$ met $p > 0,10$). Het verband tussen Acceptatie en ToM lijkt dus vooral te bestaan voor de groep met hoge mate van mishandeling. Voor deze groep geldt dus dat een hogere mate van Acceptatie samen lijkt te gaan met een hogere score op de RMET. Er is in geen van beide groepen een verband gevonden tussen Psychologische controle en score op de RMET (p -waardes van $p > 0,10$), ondanks dat er wel een dergelijk verband gevonden is in de hele groep.

Om het verband te bekijken tussen Strenge controle en score op de RMET, is een curvilineair verband getoetst. Er is geen verband gevonden tussen deze twee variabelen, niet voor de groep met hoge mate of met lage mate van mishandeling (p -waardes van $p > 0,10$). Deze bevinding komt wel overeen met de hele groep; hier was ook geen verband gevonden tussen strenge controle en score op de RMET.

Tabel 4: Correlaties tussen aantal goede antwoorden op de RMET en de scores op de drie dimensies van de CRPBI, bekeken voor hoge en lage mate van emotionele mishandeling.

	Score op de RMET	
	Hoog	Laag
<i>Opvoedingsdimensies</i>		
Acceptatie	0,48*	0,12
Psychologische controle	-0,14	-0,54
Strenge controle	0,16	0,13

* p -waarde lager dan $p = 0,10$

Discussie

Er zijn voor dit onderzoek verschillende vragen gesteld en daarbij verschillende verwachtingen geformuleerd. Ten eerste is er gekeken of drie dimensies van ouderlijk gedrag (Acceptatie, Strenge controle en Psychologische controle) een verband hebben met de theory of mind (ToM) van een jongvolwassene. Hierbij was de verwachting dat een hogere mate van Acceptatie en een lagere mate van Psychologische controle samen gaat met een betere ToM. Ook zou een gemiddelde score op de ouderschapsdimensie controle samen gaan met een betere ToM, en dus een meer strenge of lakse controle van de ouder met een slechtere ToM. Deze verwachtingen worden door huidige data deels wel en deels niet ondersteund. Zoals verwacht is er een positief verband gevonden tussen Acceptatie en de score op de RMET. Een meer accepterende ouderschapsstijl gaat dus samen met een betere ToM van de jongvolwassene. Dit verband lijkt vooral te gelden voor de groep met een hoge mate van mishandeling, aangezien er voor deze groep een positieve trend gevonden is tussen Acceptatie en ToM, terwijl dit niet werd teruggevonden voor de groep met lage mate van mishandeling. Ook is er een negatieve trend gevonden tussen Psychologische controle en de score op de RMET. De verwachting was dat er een significant verband zou zijn tussen de variabelen, dit bleek in de analyse

echter slechts een trend. Dit resultaat is niet terug gevonden wanneer de proefpersonen in groepen verdeeld worden met hoge en lage mate van mishandeling, daarom berust de gevonden trend in de hele groep waarschijnlijk slechts op toeval. Er zal meer onderzoek nodig zijn met een grotere en meer gevarieerde groep proefpersonen om hier opheldering over te kunnen geven. Het verwachte verband voor de ouderschapsdimensie controle is niet gevonden. Er is geen significant curvilineair verband gevonden tussen deze variabelen.

De tweede onderzoeksvraag die is gesteld was of er een verschil te zien is in ToM in een groep met hoge en een groep met lage mate van mishandeling. De verwachting was dat de proefpersonen zonder ervaringen van mishandeling in het verleden een betere ToM hebben dan proefpersonen met deze ervaringen. Er is in deze analyse geen dergelijk significant verband gevonden, maar er is wel een trend gevonden. Participanten die een hogere mate van emotionele mishandeling en verwaarlozing in de kindertijd rapporteerden, hadden over het algemeen een lagere score op de RMET. Dit betekent dat zij een minder goede ToM hebben dan de groep die een lage mate van mishandeling rapporteert.

Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dus dat alleen ouderlijk gedrag in de kindertijd op de ouderschapsdimensie Acceptatie een verband heeft met de theory of mind in jongvolwassenheid. Relaties met andere vormen van ouderlijk gedrag zouden in verder onderzoek nog aangetoond kunnen worden, maar blijken in dit onderzoek slechts trends, of niet aanwezig. Ook het verband tussen mishandeling en de ToM is hier slechts een trend gebleken en zou in ander onderzoek wellicht nog bevestigd kunnen worden.

De ouderschapsdimensie Acceptatie heeft in dit onderzoek als enige variabele een relatie met de ToM in jong volwassenheid. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat de ouderschapsdimensie Acceptatie een duidelijke emotionele component heeft. Acceptatie houdt in het tonen van goedkeuring van het kind en zijn emoties en gedrag, en het uiten van liefde, en in het geval van Afwijzing: vijandigheid (Margolies & Weintraub, 1977). Wellicht valt het uiten en benoemen van emoties vaker onder de dimensie Acceptatie dan onder de andere dimensies. Een ouder zou bijvoorbeeld kunnen zeggen: “Ik wordt blij als ik met jou speel” of “Ik vind het fijn als jij blij bent”, en dit zou accepterend zijn. Wanneer een ouder hoog accepterend is, en dus emoties van liefde uit en de emoties van het kind accepteert, zou het kunnen dat er veel over emoties gesproken wordt, en dus emotieherkenning goed kan ontwikkelen bij het kind. De ToM zou in dit geval beter kunnen zijn dan wanneer het kind afgewezen wordt, en er dus geen aandacht is voor het kind en zijn emoties.

Het verband tussen Acceptatie en ToM is vooral te wijden aan de groep met hoge mate van mishandeling: in de groep met hoge mate van mishandeling was een trend gevonden, terwijl een verband in de groep met lage mishandeling ontbrak. Het zou kunnen dat de sample in dit onderzoek te klein is en een te lage power heeft om een verband te kunnen vinden. De variabele Acceptatie was ook geheel anders verdeeld voor de groep met hoge mate van mishandeling dan die met lage mate van mishandeling. In de groep Hoog waren de scores op Acceptatie meer gelijk verdeeld over de schaal (range van 1,7 tot 4,8) dan bij Laag; hier waren alle scores op Acceptatie hoog (range van 4,3 tot 4,9).

Er zou in dus nader gekeken moeten worden naar de relatie tussen Acceptatie en ToM en het verschil hierin tussen mishandelde en niet mishandelde groepen om duidelijkere uitspraken te kunnen doen. Het verschil tussen de mishandelde en niet-mishandelde groep zou echter wellicht ook verklaard kunnen worden door de emotionele component van de dimensie Acceptatie. Wellicht heeft een ouder die zich accepterend gedraagt in de groep met mishandeling een extra waarde vergeleken met een ouder die zich hetzelfde gedraagt in de groep zonder mishandeling. Wanneer er sprake is van mishandeling, en de ouder gedraagt zich toch over het algemeen accepterend, is er wellicht toch sprake van benoemen van emoties (liefde tonen en het kind accepteren) en het vormen van een betere ToM bij het kind. Dit zou dan bij afwijzend gedrag niet zo zijn, omdat de ouder in dit geval mishandelt (wat in verband staat met slechtere ToM), en geen aandacht besteedt aan verder positief gedrag van et kind en naar het kind toe. Wellicht is er in de groep zonder mishandeling al een bepaalde mate van emotieherkenning en uiten van emoties, ongeacht de mate van acceptatie, wat dan niet het geval is bij de mishandelde groep. Dit zou dan ook te zien zijn aan de algemeen betere ToM in de groep met lage mate van mishandeling. Hierover kan echter in deze analyse geen uitspraak gedaan worden, aangezien het verschil tussen de wel en niet mishandelde groepen slechts een trend is gebleken.

Gedrag dat onder de dimensie Strengere controle valt daarentegen, heeft in dit onderzoek geen verband met de ToM. Deze dimensie houdt in het straffen van het kind aan het uiterste van Strengere controle (bijvoorbeeld snel een standje geven, of slaan) en het gebrekkig toepassen van discipline aan het uiterste van Laxe controle (negeren van fout gedrag) (Margolies & Weintraub, 1977). Deze dimensie is meer gericht op het gedrag van het kind: de ouder ziet een ongepast gedrag bij het kind en gaat hier vervolgens op in (of niet). Wanneer de ouder zou spreken over het kind, zou hij of zij het vaker hebben over het gedrag dan over emoties. Wellicht worden emoties daardoor minder vaak benoemd volgens deze dimensie, waardoor het ouderlijk gedrag in deze dimensie minder te maken heeft met de ToM.

De twee bovengenoemde verbanden tussen ToM en de ouderschapsdimensies Acceptatie en Strengere controle zijn duidelijk wel en niet aanwezig in huidig onderzoek. Er zijn echter twee relaties gevonden die twijfelachtig zijn, namelijk de relatie tussen Psychologische controle en ToM en tussen de mate van mishandeling en ToM. Deze verbanden bleken slechts trends te zijn. In deze sample zouden deze twijfelachtige bevindingen gewijd kunnen worden aan de kleine sample en de lage power. Ook zijn de scores op deze variabelen allemaal relatief laag: terwijl de mogelijke scores een range hebben van 1 tot 5, hebben deze variabelen een gemiddelde van 2,02 (Psychologische controle, range van 1,1 tot 3,6) en 1,80 (gemiddelde emotionele mishandeling/verwaarlozing, range van 1,0 tot 4,4). Er zou in dit geval dus meer onderzoek nodig zijn, met een grotere en meer diverse sample, om een conclusie te kunnen trekken over de aard van deze verbanden. Voor het gebrek aan bevindingen als er gekeken wordt naar mishandeling en ToM zou echter nog een andere verklaring benoemd kunnen worden. Dit verband is al in diverse eerdere onderzoeken aangetoond, zoals in During en McMahon (1991), maar in deze onderzoeken is alleen naar kinderen gekeken. Het zou zo kunnen zijn dat er geen

relatie meer is tussen de mishandeling en ToM in volwassenheid, omdat er een aantal jaar zit tussen de mishandeling en het meten van de ToM. Wellicht is de relatie minder zichtbaar door de hoeveelheid tijd die verstreken is na de mishandeling, waardoor een verschil tussen de groepen met en zonder ervaringen van mishandeling minder zichtbaar is. Dit zou dus moeten blijken uit een onderzoek waarin meer proefpersonen met meer diverse achtergronden gebruikt worden.

Beperkingen

Ten eerste is er een zeer kleine sample gebruikt. De gehele sample bestaat uit 24 proefpersonen, wanneer de sample verdeeld is in twee, is de kleinste groep slechts tien participanten groot. Door gebruik te maken van een kleine sample, kan een significant verband moeilijker gevonden worden, er is sprake van een lage power. Dit is wellicht een reden dat het verband tussen de ouderschapsdimensie controle en ToM niet is gevonden.

Ten tweede zijn de proefpersonen op één specifieke plek geworven, wat er voor zorgt dat veel van hen gelijksoortige persoonskenmerken hebben. De sample is geworven aan de universiteit, dus proefpersonen zijn studenten en komen waarschijnlijk uit een relatief goed milieu. Wellicht is deze sample niet representatief voor grotere populaties, waardoor de resultaten slecht te generaliseren zijn naar andere populaties, en verwachte resultaten wellicht niet terug te vinden zijn in deze data. Het zou zo kunnen zijn dat de geselecteerde proefpersonen toevallig zo van de algemene populatie afwijken, dat er andere verbanden zijn gevonden dan verwacht, en in werkelijkheid geldt. Er is door deze sample daarnaast weinig mishandeling gerapporteerd, wat waarschijnlijk te maken heeft met het milieu waar de proefpersonen uit komen. In deze sample komt wellicht minder vaak mishandeling voor dan in de algemene Nederlandse populatie. Hierdoor kunnen gevonden verbanden ook afwijken van de realiteit.

Verder is er gebruik gemaakt van vragenlijsten als meetinstrumenten. Met de vragenlijsten krijg je de visie van de proefpersoon te zien als resultaat, wat wellicht niet geheel werkelijkheid is. Ook gaat het om het (ver) verleden van de proefpersoon, en dus moet de proefpersoon haar geheugen gebruiken. Het geheugen kan ook niet geheel overeenkomen met de werkelijkheid. Voor een meer betrouwbaar overzicht van het verleden van de proefpersoon zou er in vervolgonderzoek nog een vragenlijst naar de ouder gestuurd kunnen worden over verschillende kenmerken van haar ouderlijk gedrag en hoe het er in het gezin aan toe ging vroeger. Hiermee kan je de vragenlijsten van moeder en dochter vergelijken en controleren met elkaar. Dit zorgt voor een meer betrouwbaar overzicht van het verleden van de participant. Nog mooier zou natuurlijk zijn om een longitudinaal onderzoek te doen en observaties uit te voeren in de kindertijd, maar dit zou te veel in kosten oplopen en meer andere problemen met zich mee brengen.

Verder onderzoek

De resultaten in dit onderzoek zijn veelbelovend. Op basis van de resultaten kan gezegd worden dat verder onderzoek zinvol zou zijn. Hierbij zou een grotere groep participanten gebruikt moeten worden, om duidelijkere resultaten te kunnen krijgen. Voor een meer volledig beeld van de daadwerkelijke

invloed van ouderlijk gedrag op ToM, zou een meer diverse groep gebruikt moeten worden met proefpersonen van mannelijk geslacht erbij, en van meer diverse klassen en leeftijden. In huidig onderzoek is een kleine en homogene groep gebruikt, waardoor er weinig variatie was in soorten mishandeling. Wellicht zouden er duidelijkere verschillen naar voren komen wanneer er meer verschillende soorten mishandeling en verwaarlozing bekeken konden worden. Andere soorten mishandeling hebben wellicht een andere of sterkere invloed op het leven van een individu dan emotionele mishandeling en verwaarlozing.

Om verder goed te kunnen kijken naar verschillende kenmerken, zoals fysieke mishandeling of een bepaald ouderlijk gedrag, zouden toekomstige proefpersonen op bepaalde kenmerken geselecteerd kunnen worden. Kenmerken waar naar gekeken zou kunnen worden zijn ervaringen van fysieke, emotionele en seksuele mishandeling, emotionele en fysieke verwaarlozing, verschillende sociale klassen en ouderlijke gedragingen die variëren van positief naar negatief (accepterend naar afwijzend bijvoorbeeld). Om een goede vergelijking te kunnen maken tussen mishandelde en niet mishandelde participanten, zouden er gelijke groepen gemaakt kunnen worden met verschillende soorten ervaringen van mishandeling. Dus een controle groep en dan een groep met proefpersonen met ervaringen van fysieke mishandeling, een groep die seksueel mishandeld is, et cetera.

Al met al zijn er interessante resultaten gevonden. Hoewel slechts één verwachting is bevestigd, zijn er een aantal trends gevonden die wijzen in de goede richting. Het lijkt er op dat in ieder geval accepterend ouderlijk gedrag een verband heeft met theory of mind op latere leeftijd, specifiek wanneer er sprake is van mishandeling. Verdere resultaten zijn slechts trends, maar dit onderzoek kan een nuttige en leerzame basis vormen voor verder onderzoek, wat wellicht meer en duidelijker licht kan werpen op het brede scala aan invloeden die ouders op hun kinderen uitoefenen.

Literatuur

- Antonopoulou, K., Alexopoulos, D. A., & Maridaki-Kassotaki, K. (2012) Perceptions of Father Parenting Style, Empathy, and Self-Esteem Among Greek Preadolescents. *Marriage & Family Review, 48*(3), 293-309.
- Baron-Cohen, S., Wheelwright, S., Hill, J., Raste, Y., & Plumb, I. (2001). The “Reading the Mind in the Eyes” test revised version: A study with normal adults, and adults with Asperger syndrome or high-functioning autism. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 42*, 241–251.
- Bernstein, D. P., Ahluvalia, T., Pogge, D., & Handelsman, L. (1997). Validity of the Childhood Trauma Questionnaire in an Adolescent Psychiatric Population. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 36*, 3, 340-348.
- Camras, L. A., Grow, J. G., & Ribordy, S. C. (1983). Recognition of emotional expression by abused children. *Journal of Clinical Child Psychology, 12*, 325–328.

- Camras, L. A., Ribordy, S., Hill, J., Martino, S., Sachs, V., Spaccarelli, S., et al (1990). Maternal facial behavior and the recognition and production of emotional expression by maltreated and nonmaltreated children. *Developmental Psychology*, 26, 304–312.
- Camras, L. A., Ribordy, S., Hill, J., Martino, S., Spaccarelli, S., & Stefani, R. (1988). Recognition and posing of emotional expressions by abused children and their mothers. *Developmental Psychology*, 24, 776–781.
- Erath, S. A., El-Sheikh, M., & Cummings, E. M. (2009). Harsh Parenting and Child Externalizing Behavior: Skin Conductance Level Reactivity as a Moderator. *Child Development*, 80 (2), 578–592.
- During, S. M., & McMahon, R. J. (1991). Recognition of emotional facial expressions by abusive mothers and their children. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 20, 132–139.
- Hughes, C., Lecce, S., & Wilson, C. (2007). ‘Do you know what I want?’ Preschoolers’ talk about desires, thoughts and feelings in their conversations with sibs and friends. *Cognition and Emotion*, 21(2), 330–350.
- Luke, N., & Banerjee, R. (2013). Differentiated associations between childhood maltreatment experiences and social understanding: A meta-analysis and systematic review. *Developmental Review*, 33, 1–28.
- Margolies, P. J., & Weintraub, S. (1977). The Revised 56-Item CRPBI as a Research Instrument: Reliability and Factor Structure. *Journal of Clinical Psychology*, 33 (2), 472-476.
- Pavarini, G., de Hollanda Souza, D., & Hawk, C. K. (2013). Parental Practices and Theory of Mind Development. *Journal of Child and Family Studies*, 22, 844-853.
- Pettit, G. S., Laird, R. D., Dodge, K. A., Bates, J. E. & Criss, M. M. (2001). Antecedents and Behavior-Problem Outcomes of Parental Monitoring and Psychological Control in Early Adolescence. *Child Development*, 72(2), 583–598.
- Pollak, S. D., & Sinha, P. (2002). Effects of early experience on children’s recognition of facial displays of emotion. *Developmental Psychology*, 38, 784–791.
- Riem, M. M. E., Bakermans-Kranenburg, M. J., Voorthuis, A., & van IJzendoorn, M. H. (2014). Oxytocin effects on mind-reading are moderated by experiences of maternal love withdrawal: An fMRI study. *Progress in Neuro-Psychopharmacology & Biological Psychiatry*, 51, 105-112.
- Rohner, R. P., & Rohner, E. C. (1980). Antecedents and Consequences of Parental Rejection: A Theory of Emotional Abuse. *Child Abuse and Neglect*, 4, 189-198.
- Ruffman, T., Perner, J., & Parkin, L. (1999). How Parenting Style Affects False Belief Understanding. *Social Development*, 8, 395-411.
- Ruffman, T., Slade, L., Devitt, K., & Crowe, E. (2006). What Mothers Say and What They Do: The Relation Between Parenting, Theory of Mind, Language and Conflict/Cooperation. *British Journal of Developmental Psychology*, 24, 105-124.

- Shahaeian, A., Nielson, M., Peterson, C. C., & Slaughter, V. (2014). Iranian mothers' disciplinary strategies and theory of mind in children: A focus on belief understanding. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 45*, 1110-1123.
- Steele, H., Steele, M., & Croft, C. (2008) Early attachment predicts emotion recognition at 6 and 11 years old. *Attachment & Human Development, 10*(4), 379-393.
- Vinden, P. G. (2001). Parenting attitudes and children's understanding of mind A comparison of Korean American and Anglo-American families. *Cognitive Development, 16*, 793–809.